

PREVEČ MEDICINE?

Mateja Bulc

Definicija

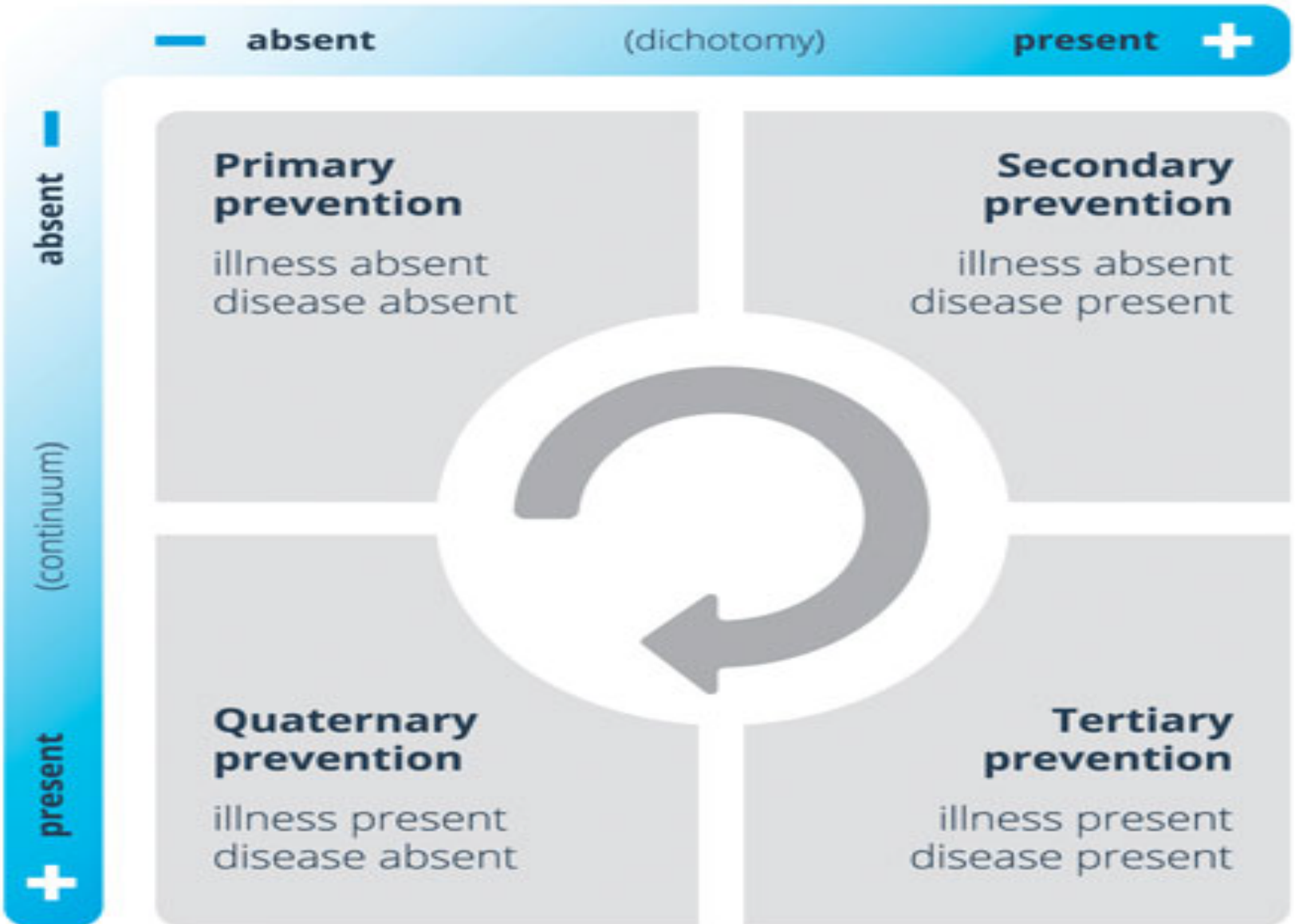
WONCA 2003

- identifikacija bolnikov, ki jih ogroža pretirano zdravljenje
- varovanje bolnikov pred invazivnimi ukrepi
- svetovanje takšnega zdravljenja, ki je etično sprejemljivo in izboljša zdravstveno stanje bolnikov, ki jih ogrožajo resni zapleti osnovne bolezni

WONCA definicija

DOCTOR'S SIDE - DISEASE

PATIENT'S SIDE - ILLNESS

Predlog nove definicije

Carlos Martins, Maciek Godycki-Cwirko, Bruno Heleno & John Brodersen. Quaternary prevention: reviewing the concept, European Journal of General Practice, 24:1,106-111

„Action taken to protect individuals (persons/patients) from medical interventions that are likely to cause more harm than good.“

Predlog nove definicije

DOCTOR'S SIDE - DISEASE

— absent

(dichotomy)

present

Primary prevention

Definition Action taken to prevent disease before it arises in people who feel well.

Goal Decrease the incidence of disease.

Secondary prevention

Definition Action taken to detect disease at an early stage in people who feel well.

Goal Reduce disease morbidity and mortality (non-infectious diseases) and spread (infectious diseases)

Quaternary prevention

Definition Action taken to protect individuals (persons/patients) from medical interventions that are likely to cause more harm than good.

Goal Reduce overmedicalisation (overdiagnosis and overtreatment) and iatrogenic harm

Tertiary prevention

Definition Action taken to reduce the symptoms and complications of disease in people who feel sick.

Goal Reduce progression of disease, and improve physical functioning and quality of life

Patients with illness and without disease

absent

(continuum)

present

PATIENT'S SIDE - ILLNESS

STALIŠČE WONCA EUROPE O PREDIAGNOSTICIRANJU

Delovna skupina WONCA EUROPE:

Mateja Bulc, Andrée Rochfort, Johann A. Sigurdsson
(*vodja*), Shlomo Vinker, Giorgio Visentin

WONCA Eu Statement on overdiagnosis

WONCA Europe želi okrepiti zmožnost družinskih zdravnikov, da v svoji klinični praksi sprejemajo zdrave strokovne odločitve na podlagi najboljših dokazov ([The European Definition of General Practice / Family Medicine 2011](#)).

Zato WONCA Europe zdaj v ospredje postavlja problem prediagnosticiranja, upajoč, da bo pritegnil pozornost vseh vplivnih deležnikov, zdravstvenih strokovnjakov, odločevalcev o zdravstvu, medijev in ne nazadnje tudi široke javnosti.

Nad.

- Prediagnosticiranje pomeni spreminjanje ljudi v bolnike po nepotrebem, s »prepoznavanjem« težav, ki posamezniku ne bi nikoli škodovale (pretirano odkrivanje, »overdetection«) ali z medikalizacijo popolnoma običajnih življenjskih situacij zaradi novih in novih definicij bolezni, pretirane definicije (overdefinition; podrobnejše definicije in pojasnila so v dodatnem gradivu v nadaljevanju).
- Prediagnosticiranje zmanjšuje kakovost zdravstvenega varstva, ogroža bolnike, povečuje občutek nezmožnosti med bolniki in spodkopava javno zdravje. Da bi družinski zdravniki lahko izpolnjevali svojo strokovno vlogo vratarjev in koordinatorjev zdravstvenih storitev v svoji populaciji, jih spodbujamo, da prepoznajo in zmanjšujejo prediagnosticiranje.
- Poleg drugih imajo prav družinski zdravniki pomembno vlogo pri obveščanju odločevalcev v zdravstvu, strokovnih kolegov in širše javnosti o tem, da vizija »brez dejavnikov tveganja za zdravje«, t.i. »zero vision«, ni realistična in je potencialno škodljiva. Primeri potencialno preprečljivih bolezni se bodo pojavljali še naprej, tudi v premožnih okoljih z dobro delujočim zdravstvenim sistemom.

Prediagnosticiranje (overdiagnosis)

- pomeni spreminjanje zdravih ljudi v bolnike, brez jasne koristi in z morebitno škodo, s »prepoznavanjem« težav, ki posamezniku ne bi nikoli škodovale, ali z medikalizacijo običajnih življenjskih izkušenj.
- dva glavna vzroka: pretirano odkrivanje (*overdetection*) in pretirane definicije bolezni (*overdefinition*).

Medtem ko so oblike čezmerne diagnosticiranja različne, pa so posledice vedno enake: na koncu povzročijo več škode kot koristi.

Čezmerno diagnosticiranje temelji na postavki, da ima čim zgodnejše odkritje bolezni vedno pozitiven vpliv na potek bolezni, v resnici pa lahko zmanjša kakovost zdravstvenega varstva, ogrozi bolnika in spodkopava javno zdravje.

Pretirano odkrivanje (overdetection)

- je »prepoznavanje« patologije pri zdravih ljudeh, ki ne bi nikoli povzročile klinično pomembne bolezni ali smrti. Gre za odkrivanje nepomembnih nepravilnosti, bodisi v okviru redne klinične prakse ali s presejalnimi programi.

Pretirane definicije (overdefinition)

so posledica dveh mehanizmov:

- zniževanja praga dejavnikov tveganja, brez dokazov, da se zato ljudje počijo boljše ali živijo dlje; v medicinski literaturi so nedavno začeli uporabljati nov izraz »pred-tveganje« (predhipertenzija, preddiabetes);
- širjenja definicij bolezni, pri čemer kot bolnike obravnavajo osebe z dvoumnimi ali zelo blagimi težavami, ki bi jih bilo morda bolje reševati zunaj zdravstvenega sistema.

Pretirana interpretacija (prodajanje, overselling ali overinterpretation)

simptomov je zvit način spodbujanja še več medicine – domnevne »bolezni« so v resnici le neprijetne izkušnje, ki jih občasno doživlja večina ljudi (težave s spanjem, žalost, zaskrbljenost, težave s koncentracijo), s premikanjem meje med normalnim in patološkim.

Kaj ni pre-diagnosticiranje

- Lažno pozitiven rezultat (po dodatnih preiskavah ni potrjena bolezen), ki pa vodi v nepotrebno zdravljenje (ca dojke)
- Overtreatment- pretirano, nepotrebno zdravljenje
 - pogosto posledica pre-diagnosticiranja
 - ni dokazov o učinkovitosti zdravljenja (virusne infekcije in AB terapija)
- Overtesting (overuse, overutilisation)- pretirano izvajanje preiskav, testov
 - poveča tveganje za prediagnosticiranje (proporcionalno)
 - povezava med številom predpisanih PSA testov v splošni/družinski medicini in incidenco raka prostate ter med številom pacientov z diagnozo raka in številom predpisanih PSA testov. Smrtonost pa je enaka, ne glede na število testiranj!
- Misdiagnosis, napačna diagnoza
 - Raki: napačna diagnoza ali prediagnosticiranje (klinično pomemben rak ali ne?)

Presejanje (screening)

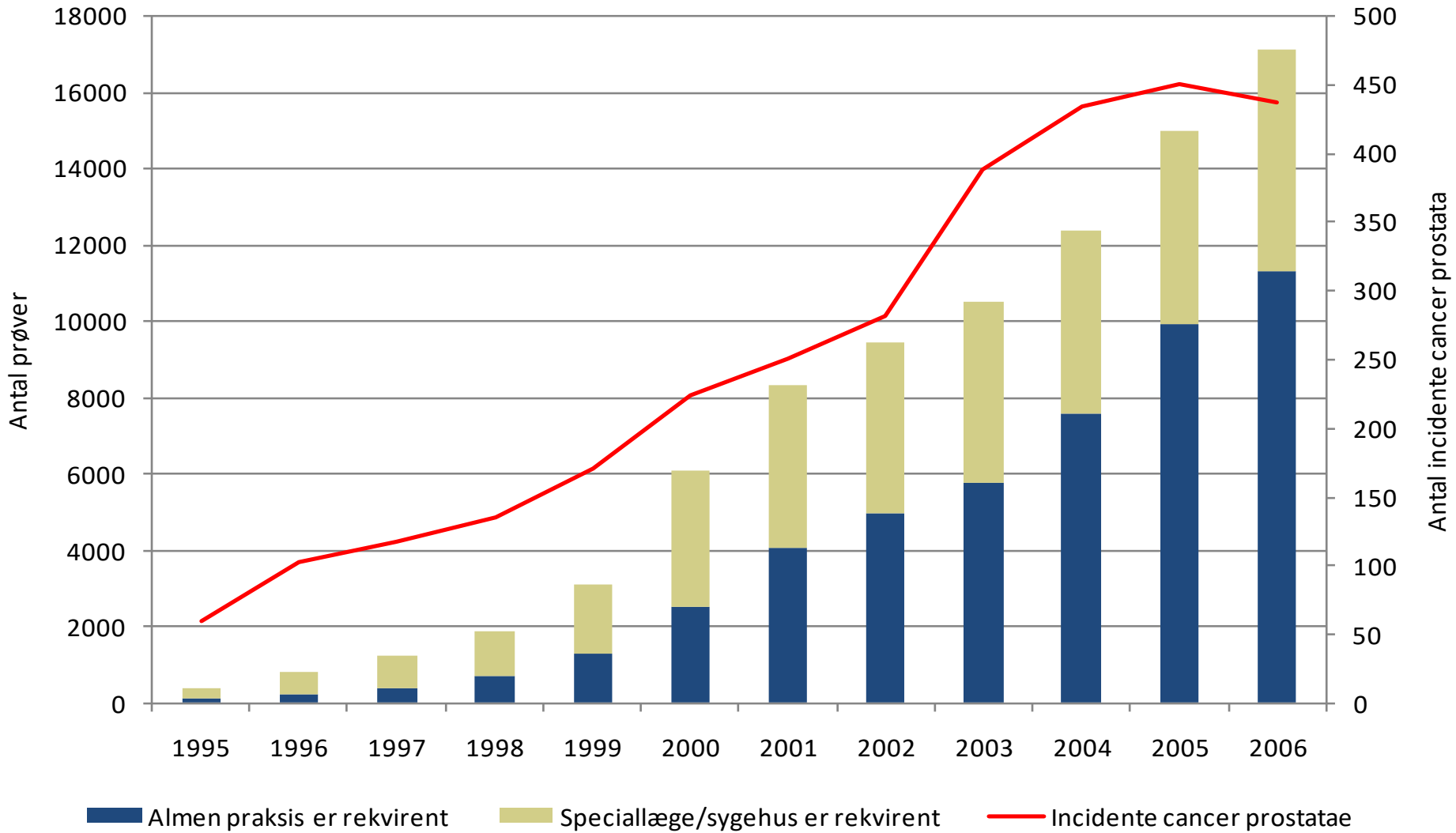
Korist

- Zmanjšana zbolewnost in smrtnost
- Manj radikalnega zdravljenja
- Pomiritev-normalni rezultati

Škoda

- Daljše obdobje bolezni
- Pretirano diagnosticiranje in nepotrebno zdravljenje
- Lažno-negativni rezultati
- Lažno pozitivni rezultati
- Inducirana morbiditeta/mortaliteta

PSA "presejanje"

T. O. Mukai, F. Bro, K. V. Pedersen, P. Vedsted. Brug af undersøgelse for prostataspecifikt antigen . Ugeskr.Laeger 172 (9):696-700, 2010.

Presejalna mamografija

2000 žensk (50-69 let) so vabili na 2 leti, trajalo 10 let, odzivnost 80%

Izidi:

- Preprečili 1 smrt (zaradi raka dojke)
- Diagnosticiranih 40-60 rakov dojke
- 10 bolnic “prediagnosticiranih”
- > 200 lažno pozitivnih
- 8-12 lažno negativnih rezultatov

Učinki presejanja in svetovanja zdravega načina življenja na incidenco
ishemične bolezni srca v populaciji-
Inter99 randomizirana študija

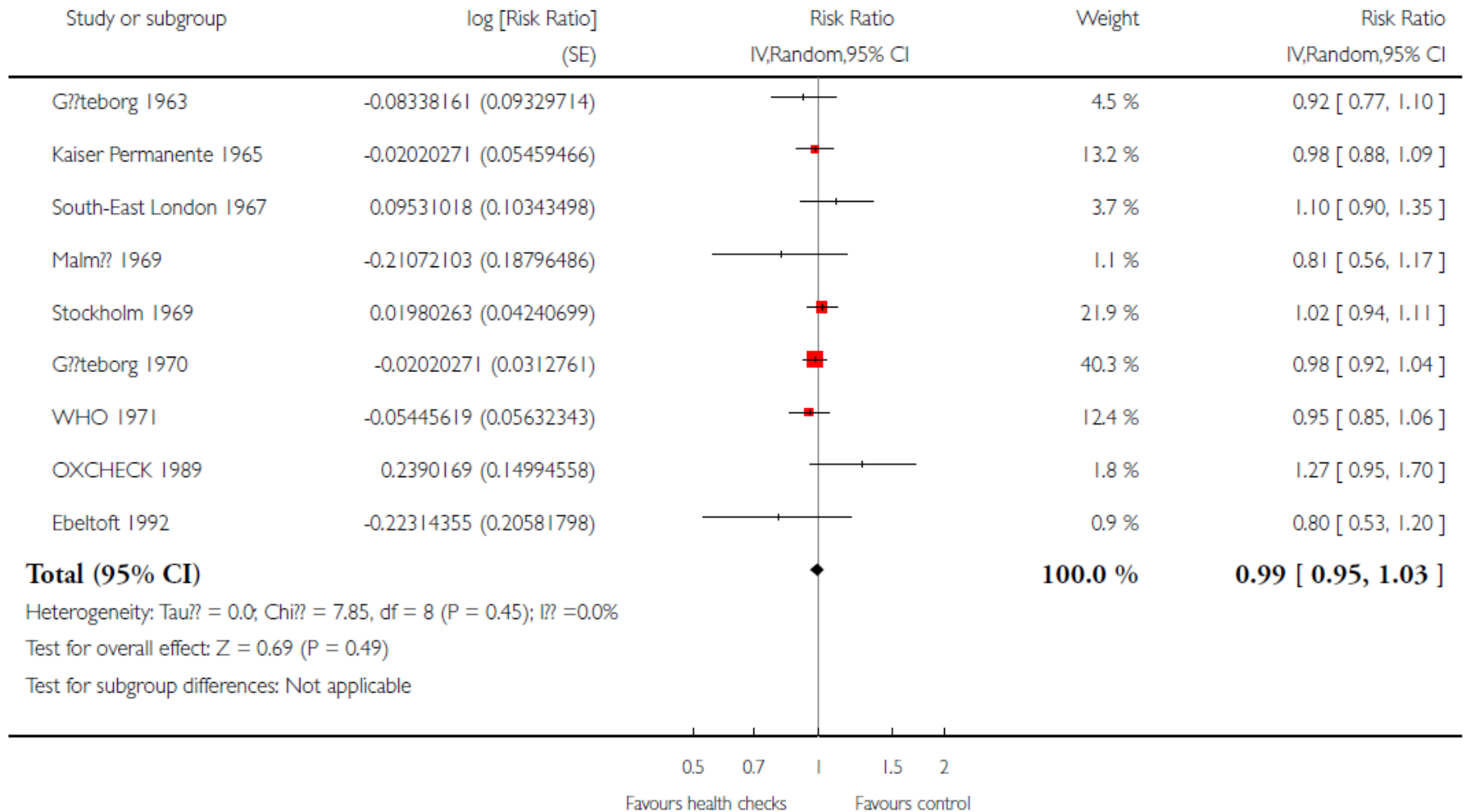
- 52.4% ljudi v interventni skupini (presejanje, ocena tveganja, svetovanje do 4x v 5 letih)
- **Nobene signifikantne razlike** ni bilo med interventno in kontrolno skupino:
 - Končni izid - razmerje obov za IBS: 1.03,95
 - Sekundarni izidi:
 - kap 0.98
 - kombinacija 1.01
 - skupna umrljivost 1.00

Analysis 1.1. Comparison 1 Health checks versus control, Outcome 1 Total mortality.

Review: General health checks in adults for reducing morbidity and mortality from disease

Comparison: 1 Health checks versus control

Outcome: 1 Total mortality

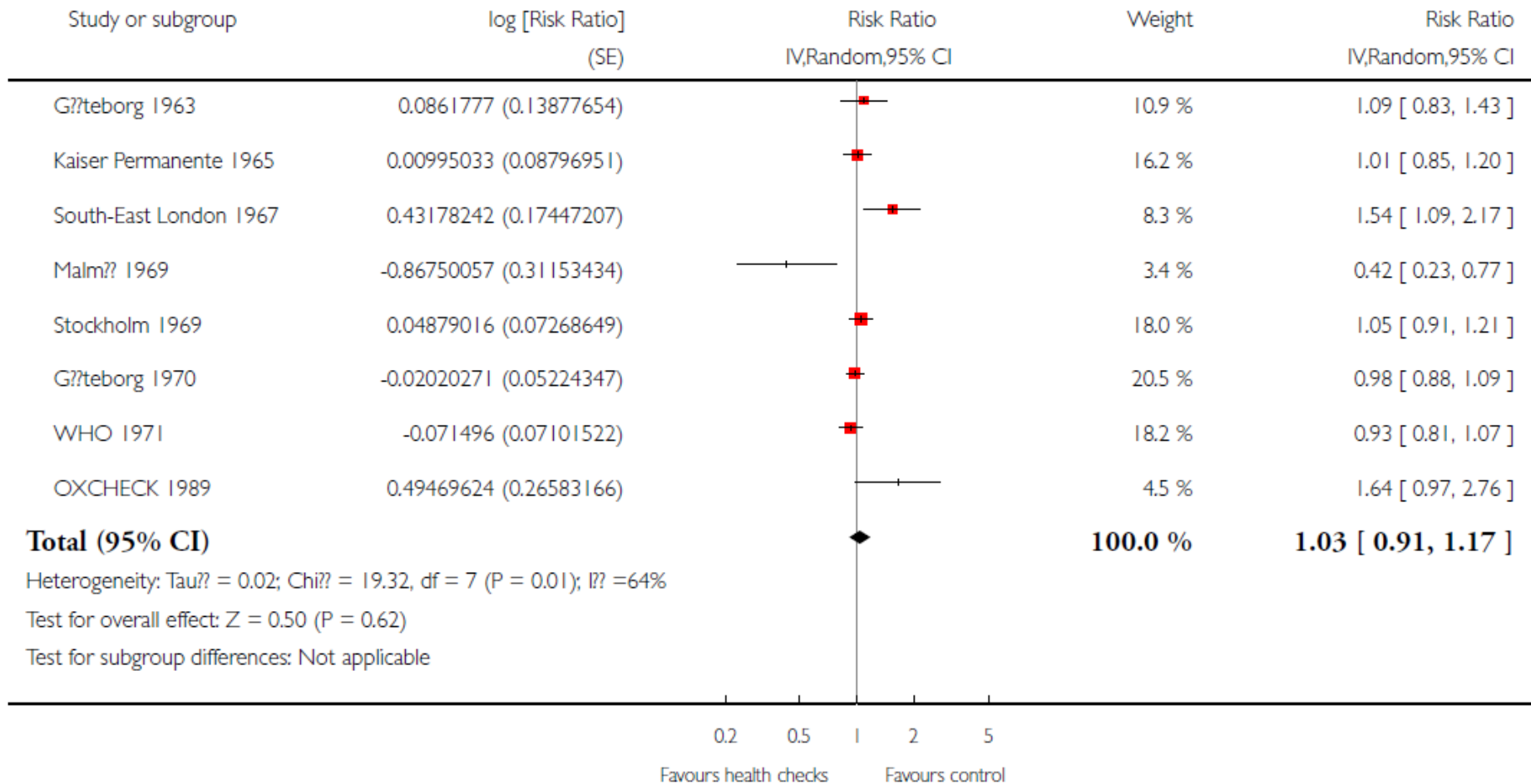

Analysis 1.14. Comparison 1 Health checks versus control, Outcome 14 Cardiovascular mortality

Review: General health checks in adults for reducing morbidity and mortality from disease

Comparison: 1 Health checks versus control

Outcome: 14 Cardiovascular mortality

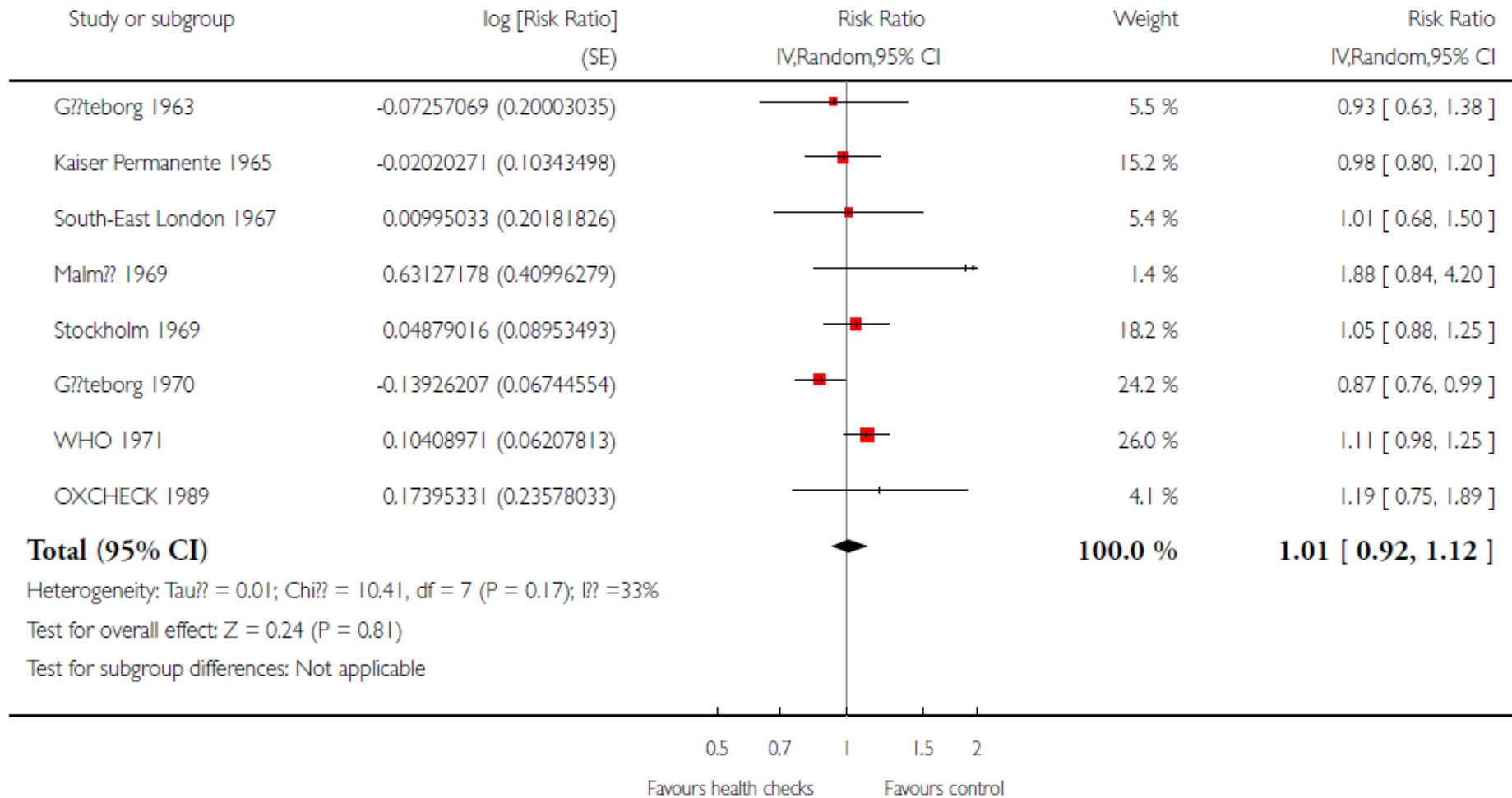

Analysis 1.27. Comparison 1 Health checks versus control, Outcome 27 Cancer mortality.

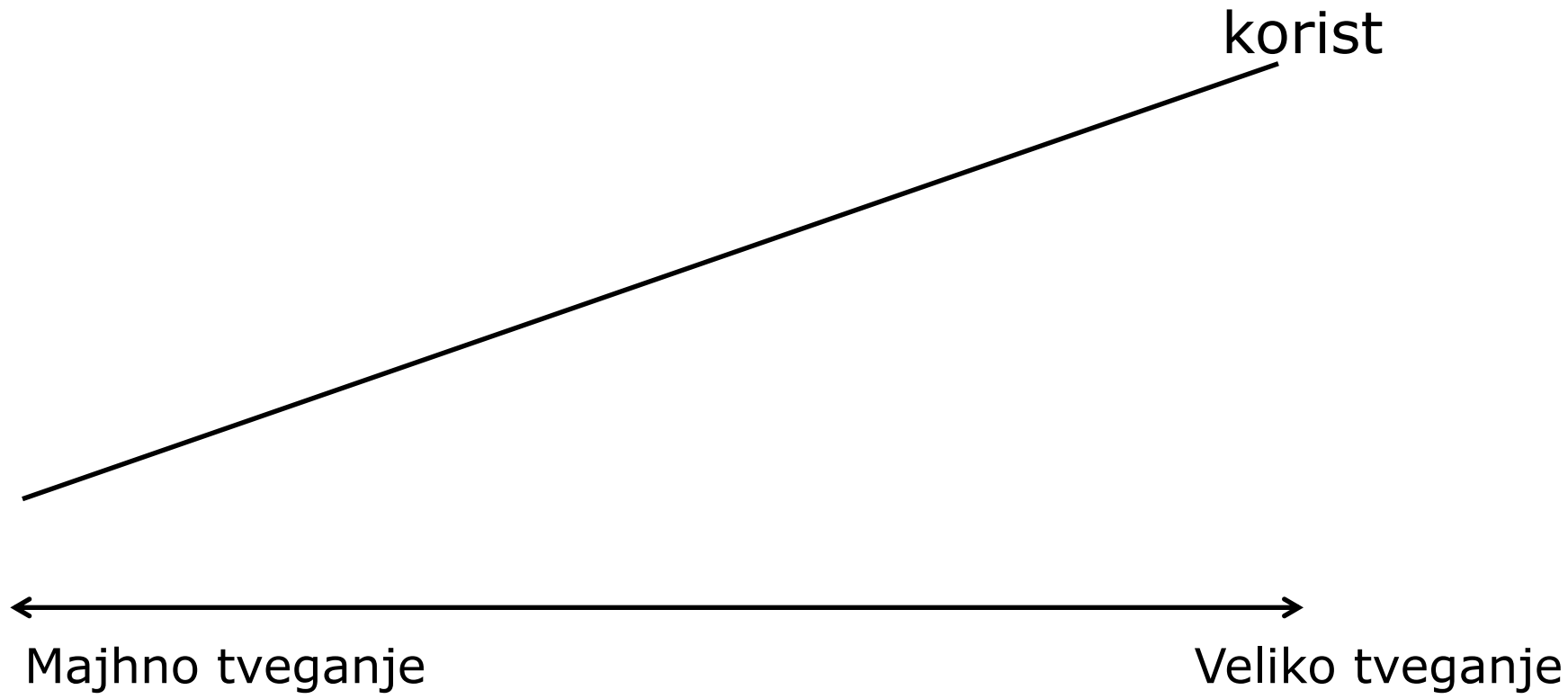
Review: General health checks in adults for reducing morbidity and mortality from disease

Comparison: 1 Health checks versus control

Outcome: 27 Cancer mortality

Ravnovesje: korist - škoda

Ravnovesje: korist - škoda

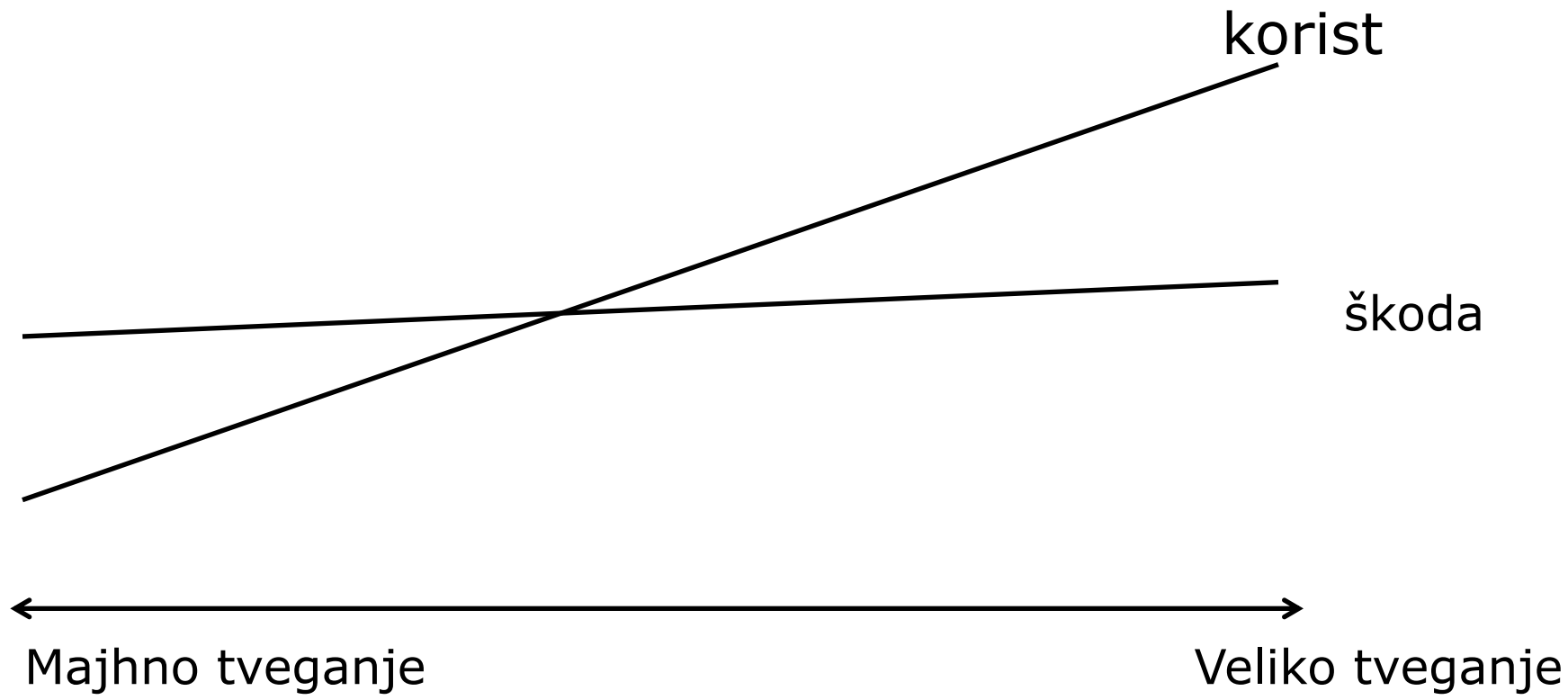
Škoda

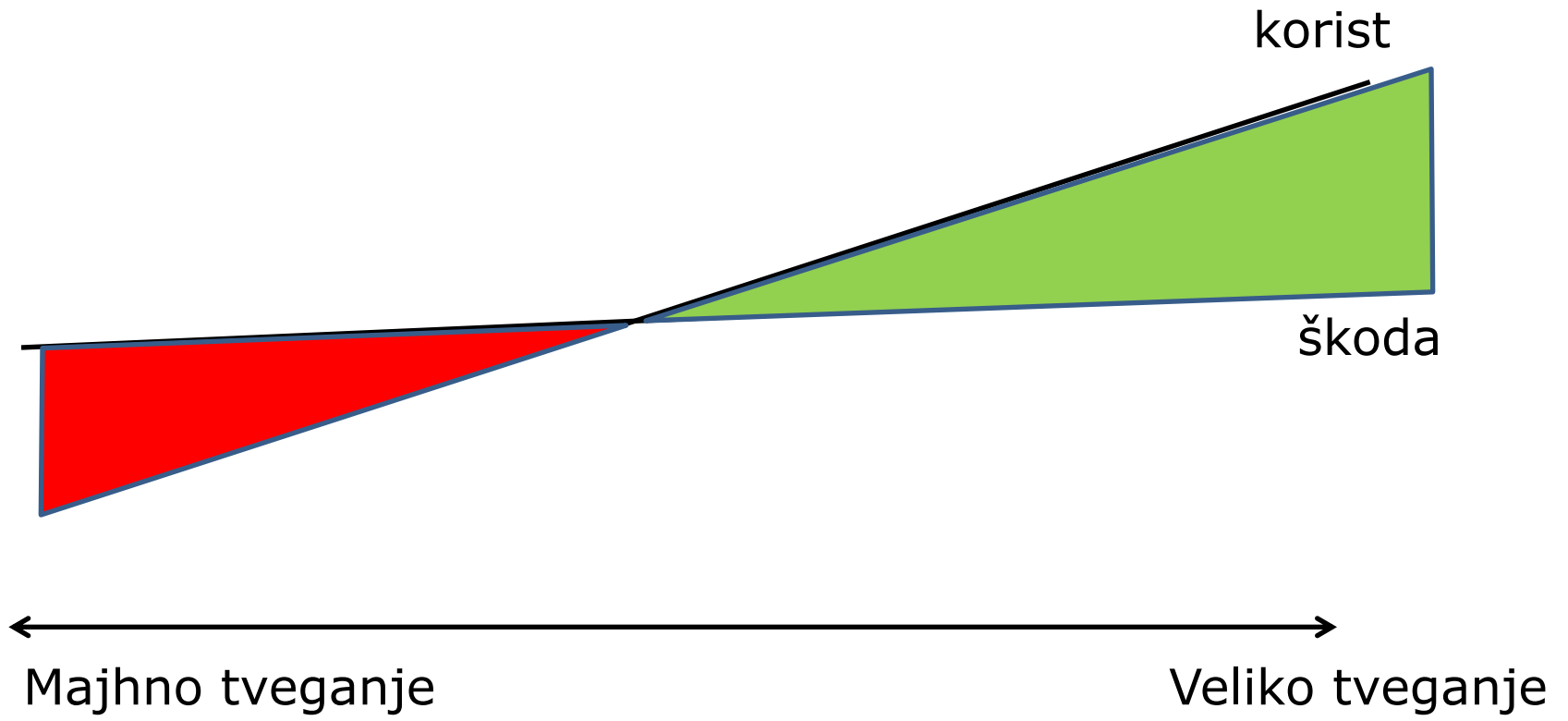
Majhno tveganje

Veliko tveganje

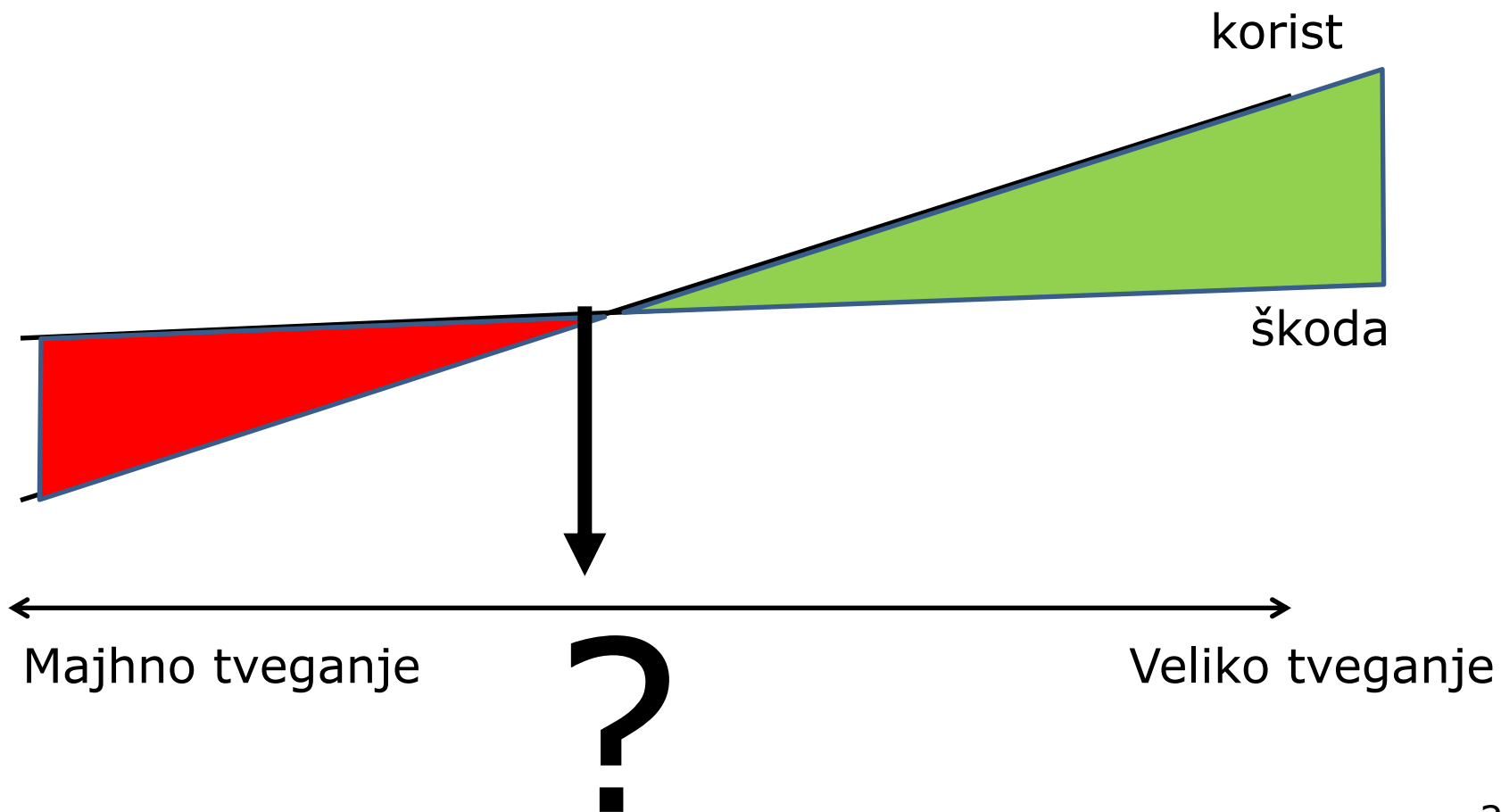
Ravnovesje: korist & škoda

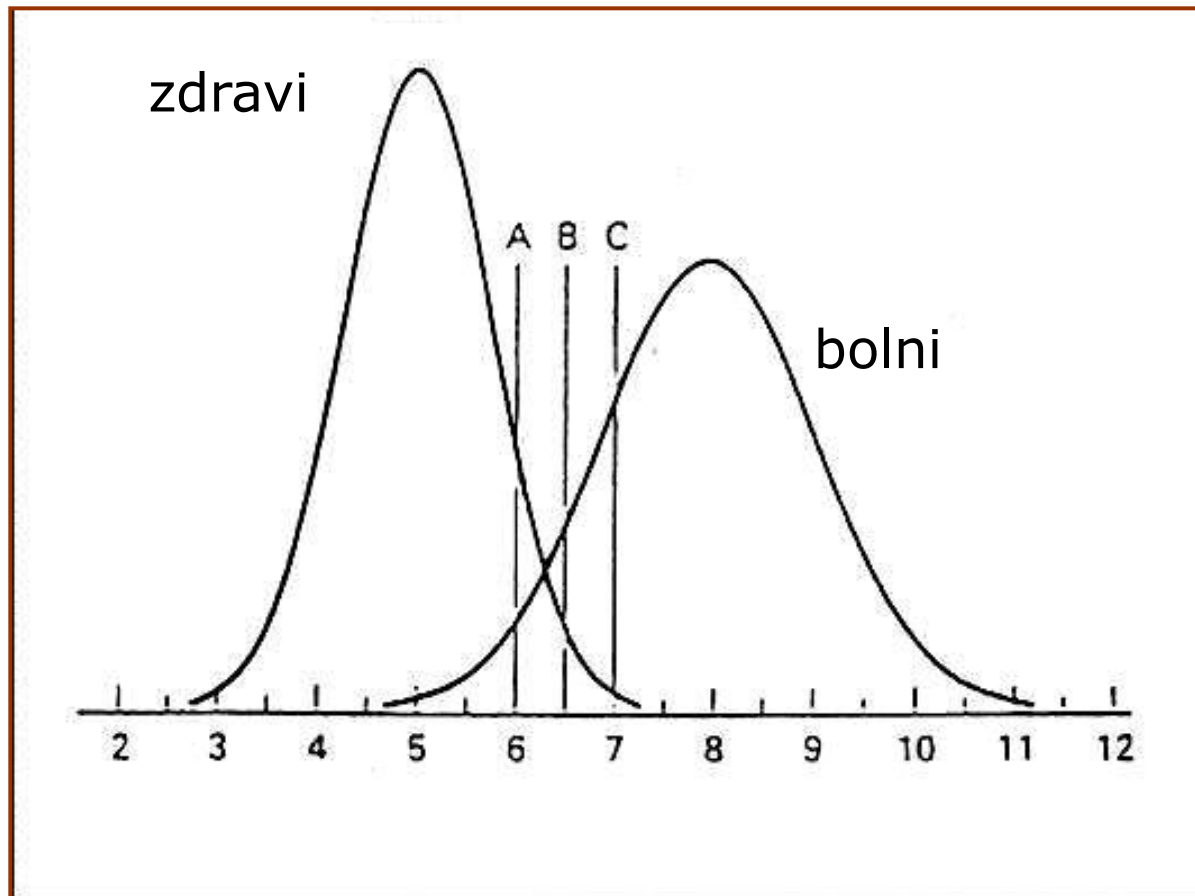
Ravnovesje: korist - škoda

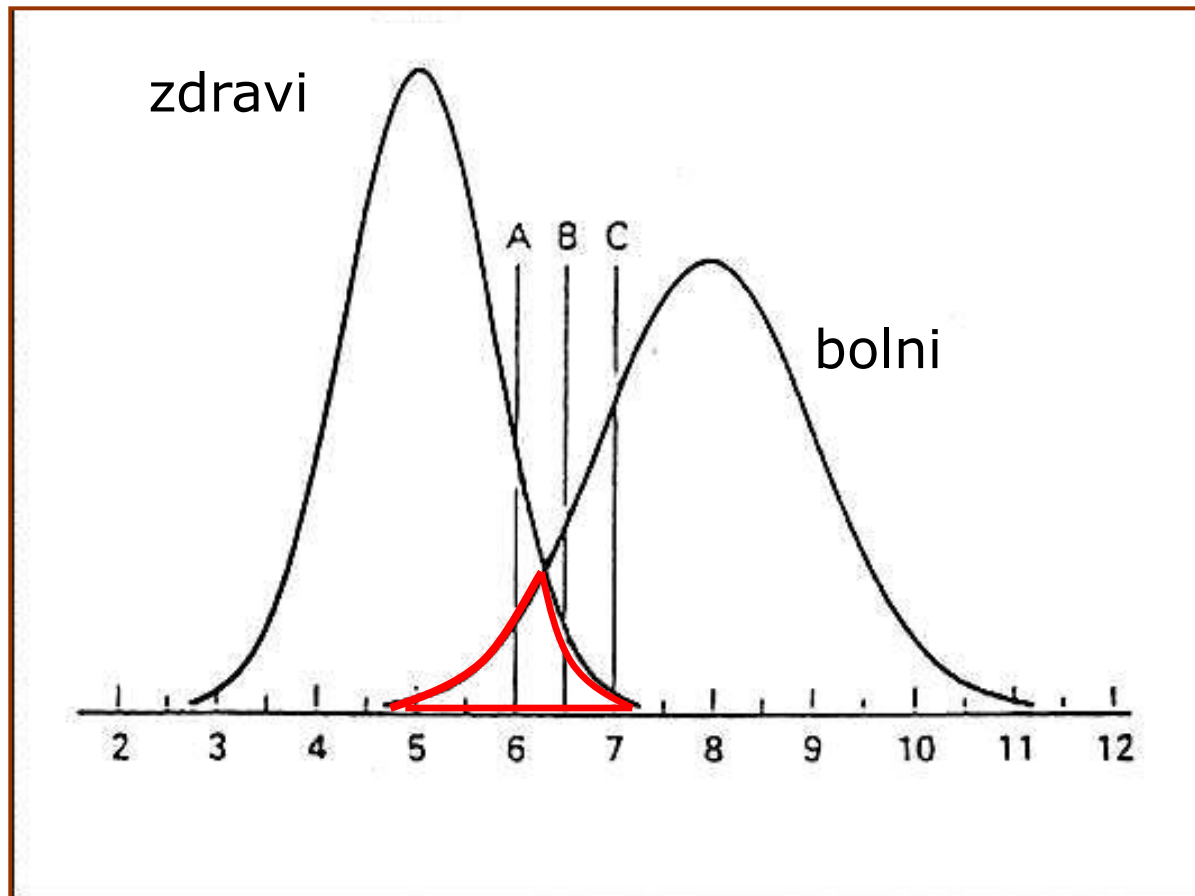
Ravnovesje: korist - škoda

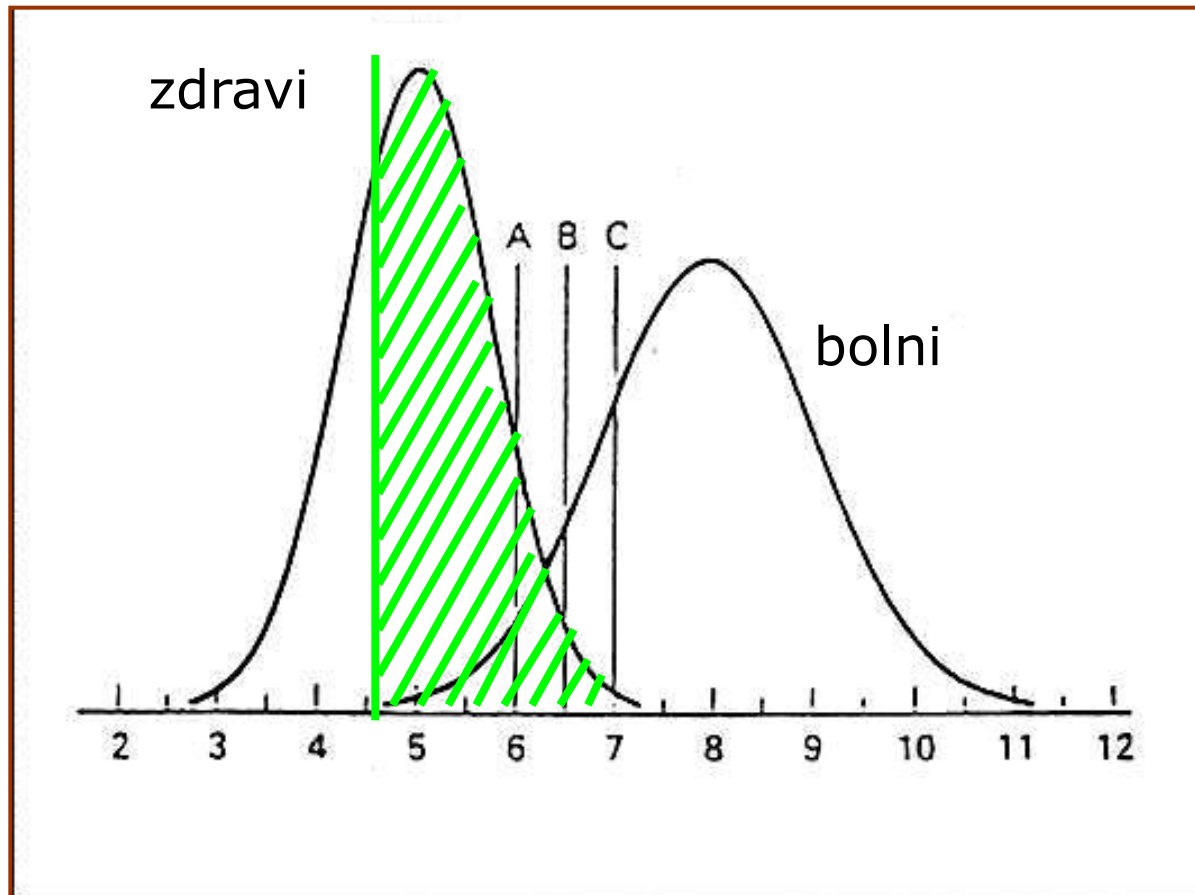
Rezultat presejanja

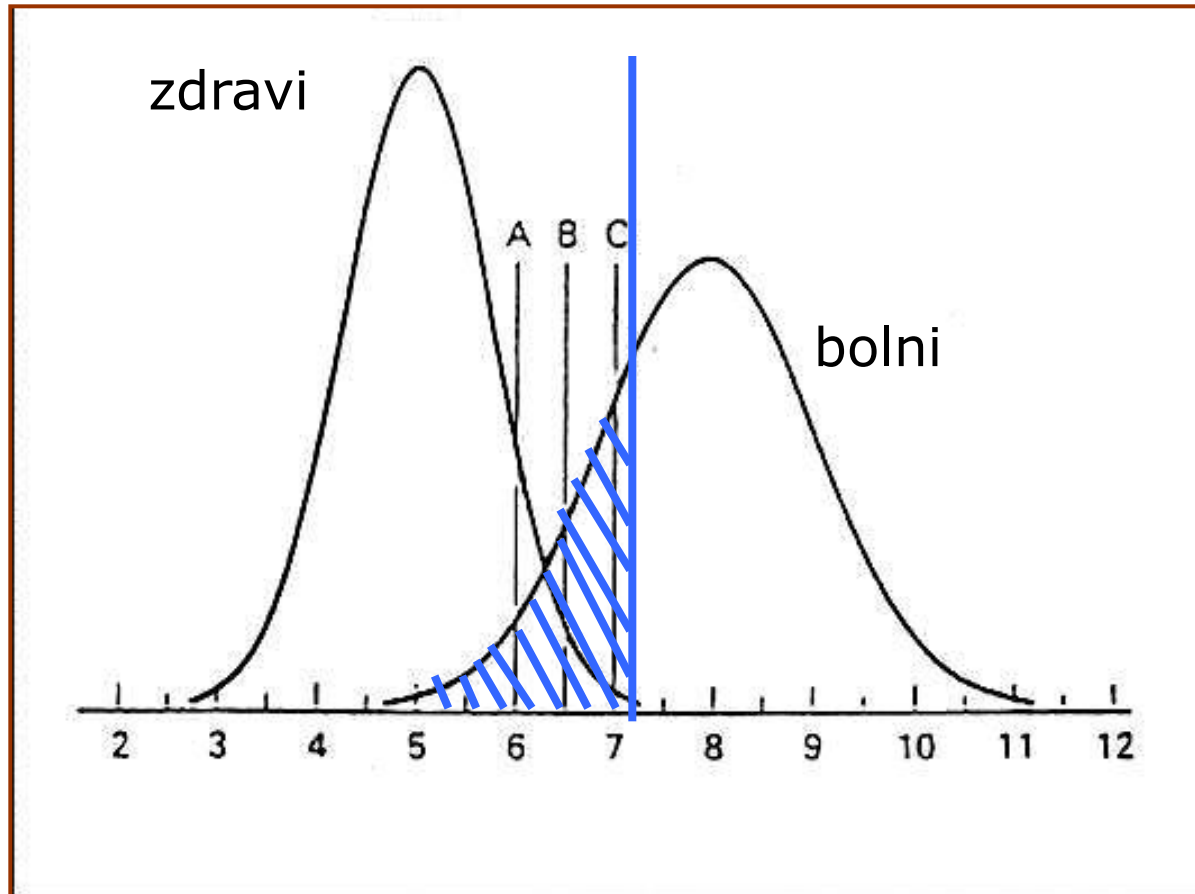
Rezultat presejanja

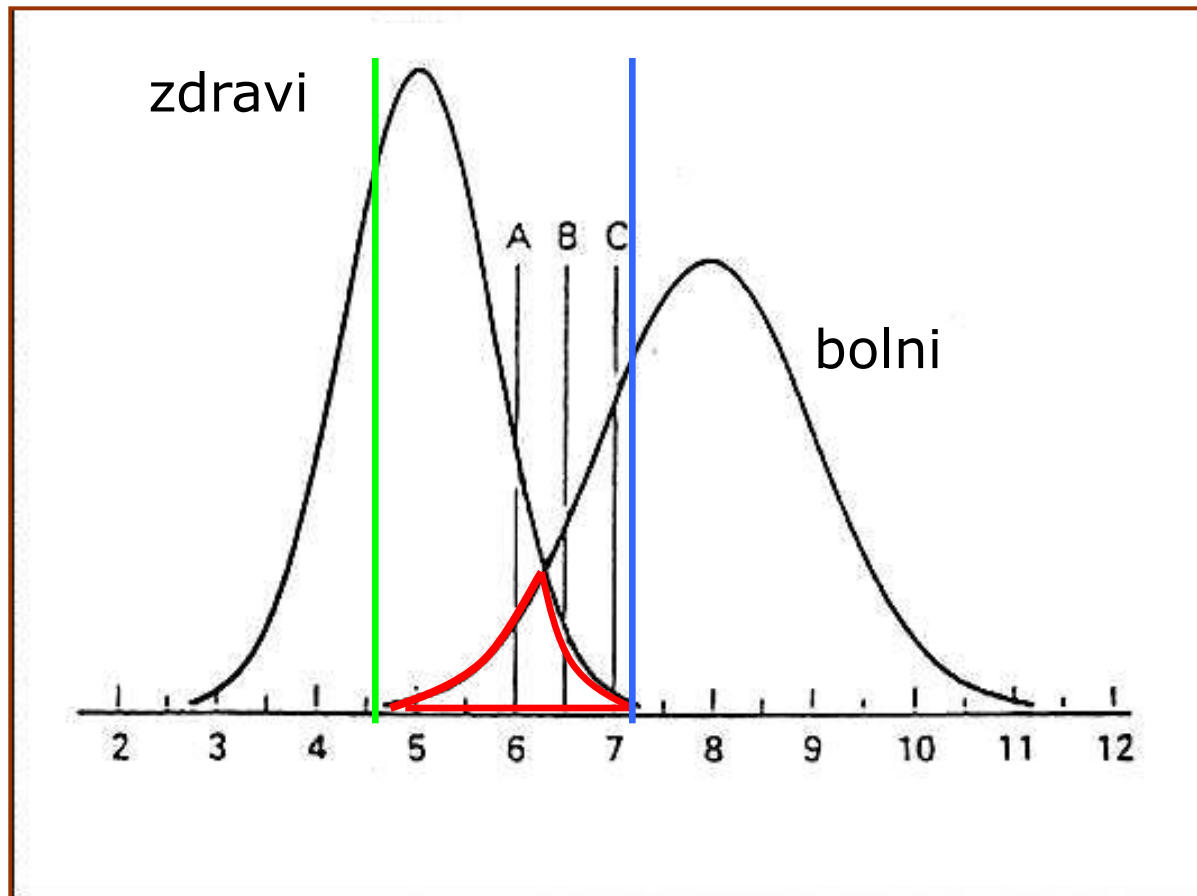
Rezultat presejanja

Rezultat presejanja

Rezultat presejanja

- Koliko najdemo?
 - Odvisno od metode iskanja/presejanja
 - Kolikor presejamo/iščemo!!!

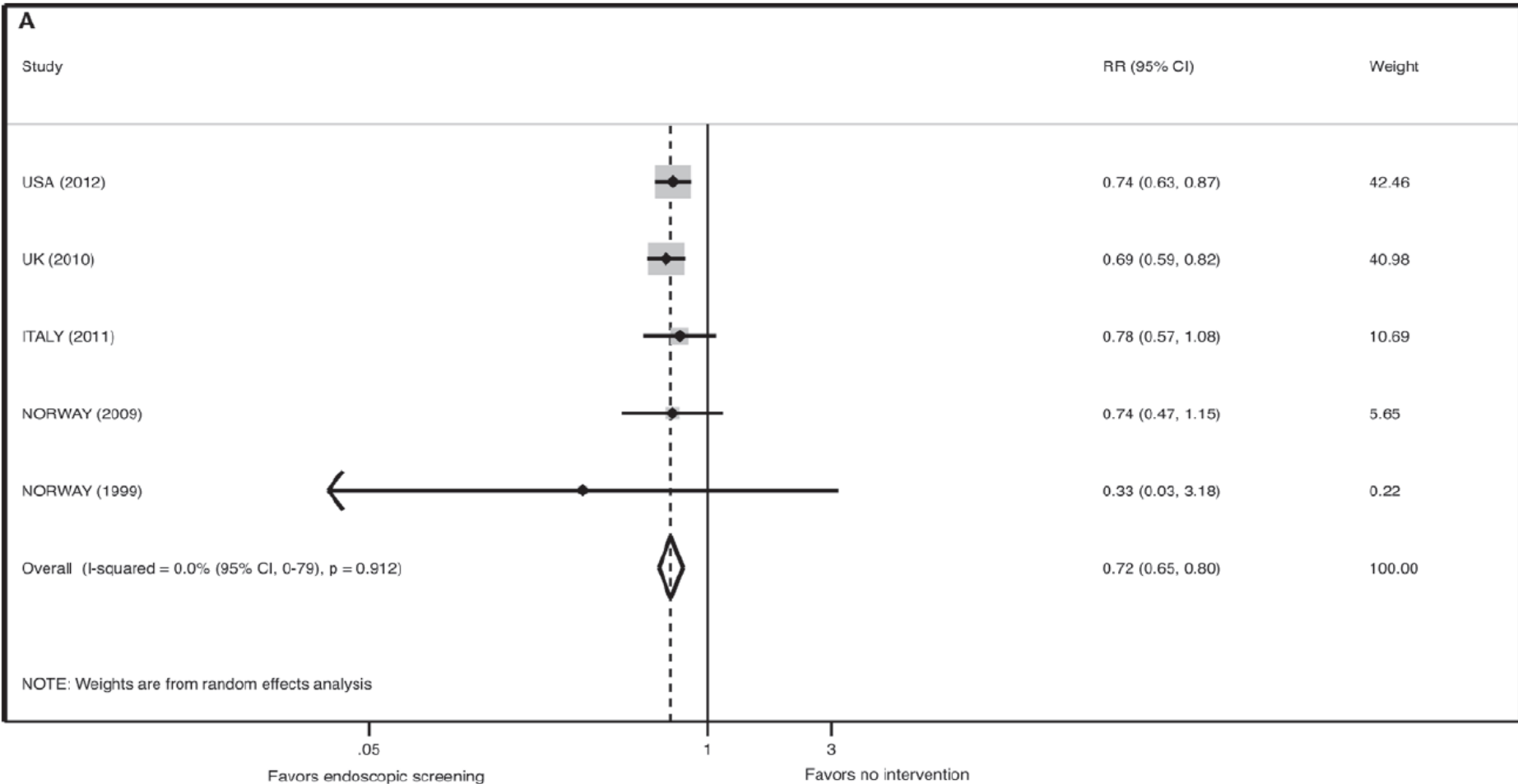
- Primer: ZDA: **ca ščitnice**

	1975	2015
•Incid.	5/100 000	13/100 000
•Mortal.	1,3	1,3

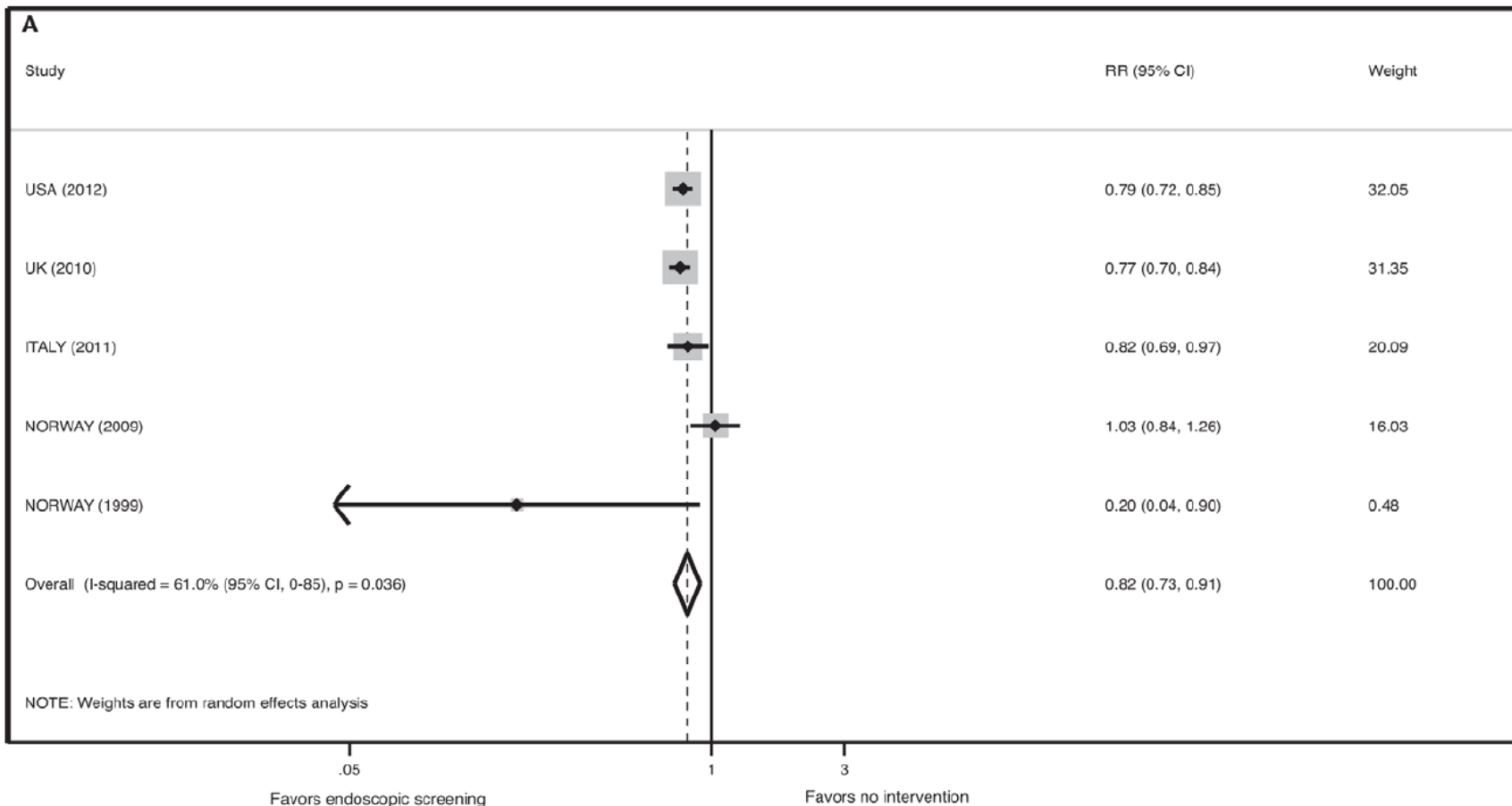
- Enako: MM, prostata

Presejanje s kolonoskopijo

- 28% relativno zmanjšanje smrtnosti zaradi raka kolona

- 18% zmanjšanje incidence raka debelega črevesa in danke

Elmunzer et al. Effect of flexible sigmoidoscopy-based screening on incidence and mortality of colorectal cancer: a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *PLoS.Med.* 9 (12):e1001352, 2012.

Problem

- Pri konkretnem bolniku ne moremo ugotoviti, ali je diagnoza korektna ali gre za prediagnosticiranje, dokler je živ!
- Søren Kirkegaard (1813-55): 'Life can only be understood backwards; but it must be lived forwards'.

Primeri

- Hansson in sodelavci so spraševali prediagnosticirane bolnike z AAA premera 32 mm: “ tiktakajoča bomba v trebuhu“.
- Fokusna skupina bolnikov z nenormalnim izvidom CT pljuč (po 3 mesecih potrjen lažno pozitiven izvid): pomembne negativne psihosocialne posledice življenja v negotovosti.
- Brodersen: lažno pozitivna presejalna mamografija: 1300 žensk, ki so imele še 3 leta po presejanju pomembne psihosocialne probleme.

Hvala !

